

Kaderbesluit Groen

Bijlage 2 bij Kadernota 2022 – 2025

Inhoudsopgave

Inleiding	5
1. Voortgang natuurbeleid	7
1.1 LIFE IP All4Biodiversity	7
1.2 Boerenlandvogels en agrarisch natuurbeheer	8
1.3 Soortenbeleid	9
1.4 Groene Cirkel Bijenlandschap	9
1.5 Bos -en Bomenbeleid	10
2. Strategische wijzigingen	13
2.1 Programma Natuur	13
2.2 Handelingskader NatuurNetwerk Nederland	14
2.3 Natura 2000	16
2.4 Intensivering beheer	17

Inleiding

Voor u ligt het Kaderbesluit Groen 2022. Anders dan de titel doet vermoeden, is dit geen formeel besluit over de strategische beleidskaders. De formele financiële en beleidsmatige strategische kaders worden in de kadernota geformuleerd, deze bijlage is een verdieping hiervan voor de groendoelen. Het heeft daarmee hoofdzakelijk tot doel om te informeren. Omdat er beleidsmatig alleen grote wijzigingen zullen worden toegelicht ten opzichte van het Programma Zuid-Hollands Groen (PZG) op het gebied van natuur, zullen de onderdelen Vitale Landbouw en Recreatie niet worden meegenomen in dit document. Omdat er over het jaar 2020 geen volledige Voortgangsrapportage Groen is toegezonden naar Provinciale Staten, zal de voortgang van een aantal projecten ook in dit document worden uitgelicht.

1. Voortgang natuurbeleid

In dit hoofdstuk zullen we wat dieper ingaan op behaalde resultaten van de afgelopen periode en de relatie met het nog uit te voeren beleid op deze onderwerpen.

1.1 LIFE IP All4Biodiversity

Nederland kent veel mooie natuurgebieden, met bijzondere planten, dieren en landschappen. Door verdroging, versnippering of teveel stikstof staat de natuur onder druk. Vaak komt dit door activiteiten in de directe omgeving. All4biodiversity wil daar iets aan doen. Het zesjarige programma (2020-2025) wil de kwaliteit van natuurgebieden in Nederland verhogen door op zoek te gaan naar kansen voor een meer natuurlijk beheer rondom natuurgebieden en te inventariseren hoe dat financieel en organisatorisch mogelijk gemaakt kan worden.

De provincie Zuid-Holland leidt het landelijke programma, dat mogelijk wordt gemaakt door een bijdrage uit het Europese LIFE IP fonds. Eind 2020 is de overeenkomst met de Europese Unie afgesloten en is direct begonnen met de uitvoering waarbij eveneens wordt gekeken naar de gebiedsgerichte aanpak rondom de Natura 2000 gebieden, de zogenaamde governance. Ook wordt de huidige wet- en regelgeving in het project tegen het licht gehouden.

Het programma krijgt onder meer vorm via pilot-projecten verspreid over de deelnemende provincies. In Zuid-Holland zijn Midden-Delfland en De Donkse Laagten als pilotgebied aangewezen. PZH is trekker van de pilot De Donkse Laagten.

Pilot De Donkse Laagten

Het Natura 2000-gebied De Donkse Laagten is centraal gelegen in de Alblasserwaard en is ongeveer 190 ha groot. Het gebied is van internationaal belang (Vogelrichtlijngebied) als overwintergebied voor de Kolgans, de Brandgans en de Kleine zwaan. Het gebied wordt ook steeds belangrijker als weidevogelgebied en er zijn bijzondere soortenrijke graslanden (blauwgrasland) te vinden. De partners van deze pilot (te weten Staatsbosbeheer, Agrarisch Collectief Alblasserwaard-Vijfheerenlanden, Groene Cirkel Kaas & Bodemdaling, Waterschap Rivierenland en de provincie Zuid-Holland) hebben in 2020 de basis gelegd voor de maatregelen die in 2021 en 2022 in de praktijk getest worden. Dat zijn – op hoofdlijnen – waterinfiltratiesystemen gericht op het verhogen van de biodiversiteit, investeringen in kruidenrijk grasland en een onderzoek naar effecten van vernatting. Ook een bredere ecologische inventarisatie, ontwerpessies met boeren en het versterken van bestaande onderwijsprogramma's maken deel uit van de pilot.

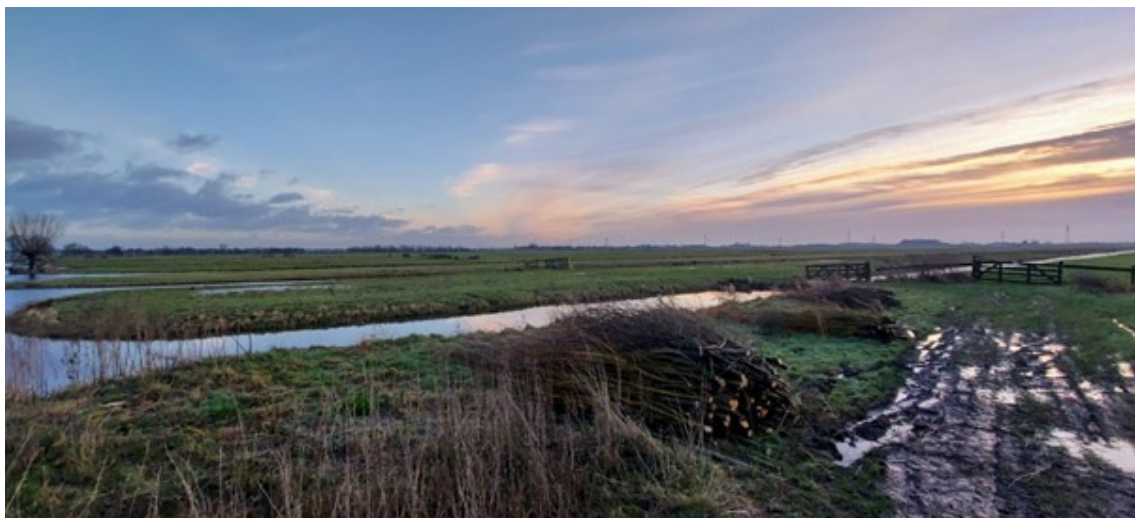

1.2 Boerenlandvogels en agrarisch natuurbeheer

Zuid-Holland is vanwege de vele veenweidegebieden en dankzij de inzet van boeren, natuurbeheerders en vrijwilligers een echte weidevogelprovincie. Helaas gaat het net als in de rest van Nederland niet de goede kant op met de weidevogels in Zuid-Holland. Het aantal broedparen neemt af en lang niet alle eieren of kuikens groeien uit tot volwassen vogels.

De provincie wil het tij keren en heeft daarom in 2019 samen met partners het Actieplan boerenlandvogels gepresenteerd. Dit plan bevat concrete maatregelen die in de periode tot en met 2027 kunnen worden uitgevoerd om meer geschikte leefgebieden te creëren, bestaande leefgebieden in kwaliteit te verbeteren en daarmee het aantal weidevogels weer te laten groeien. Deze maatregelen worden uitgevoerd in samenwerking met de partners: de gezamenlijke natuur- en milieuorganisaties, BoerenNatuur en de weidevogelvrijwilligers. Naast weidevogels profiteren ook andere soorten planten en dieren van de maatregelen uit het plan. Bijvoorbeeld akkervogels zoals veldleeuwerik, gele kwikstaart en patrijs.

In 2020 hebben agrarische collectieven met subsidie op verschillende plekken pompen op zonne-energie geplaatst waarmee weilanden in het broedseizoen drassig worden gemaakt (plasdras). Dit werkt als een magneet op weidevogels. Hier is voedsel te vinden voor zowel de volwassen vogels als de kuikens. Terreinbeheerders hebben ook subsidie ontvangen voor kwaliteitsverbeteringen. Het gaat dan onder andere om het verbeteren van de waterstand en het vergroten van de openheid. De eerste zorgt net als de plasdras voor meer voedsel voor de vogels, en de tweede maatregel draagt bij aan een vermindering van de predatie. De subsidieregeling is ook in 2021 opengesteld. Daarnaast is met ondersteuning van de provincie een lespakket opgesteld over natuurinclusieve landbouw voor het middelbaar en hoger agrarisch onderwijs.

Agrarische collectieven zorgen verspreid door Zuid-Holland voor weidevogelvriendelijk beheer in landbouwgebieden, mogelijk gemaakt door de provincie via de subsidies voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLb).

In 2020 is ook voortgang geboekt op het ontwikkelen van weidevogelkerngebieden op gronden van de provincie. In de Zoetermeerse Meerpolder zijn in 2020 belangrijke stappen gezet om via kavelruil te komen tot de inrichting van ruim 28 hectare weidevogelkerngebied. Ook is een inrichtingsplan gemaakt. De inrichting staat gepland om na de zomer te starten, en zal nog dit jaar worden afgerond. Ten aanzien van de Zuidpolder van Delfgauw is een plan ontwikkeld om een aaneengesloten weidevogelgebied te ontwikkelen van circa 110 hectare. Ook is een concept inrichtings- en beheerplan opgesteld.

Financiële toevoegingen Actieplan

Bij de behandeling van de Begroting 2021 is amendement 680 aangenomen. Hiermee is een bedrag van € 1,4 mln beschikbaar gemaakt voor uitvoering van het Actieplan Boerenlandvogels. Hiermee werd voorkomen dat de uitvoering van het Actieplan vertraging zou oplopen. In februari en maart is de Subsidieregeling groen opengesteld voor investeringen gericht op boerenlandvogels. Ook wordt een deel van het geld besteed aan een betere ondersteuning van de vrijwillige weidevogelbeschermers door De Groene Motor en wordt de capaciteit voor uitvoering van het Actieplan bij de provincie uitgebreid. Voor het beheren van de reeds gerealiseerde gebieden is hiernaast voor 2021 € 1,5 mln toegevoegd middels de voorjaarsnota.

Grutto's zoeken naar voedsel in een plas-drasgebied

1.3 Soortenbeleid

In 2020 heeft de provincie Zuid-Holland gewerkt aan de structurele verbetering van het leefgebied van diverse iconsoorten, al dan niet op provinciale gronden. Zo hebben begin 2020 diverse projecten die het leefgebied van iconsoorten verbeteren een impuls gekregen en zijn de meeste projecten inmiddels uitgevoerd. Dit verschilt van inrichting van gebieden tot extra handhaving tijdens het broedseizoen en het begeleiden van agrariërs om hiermee akkervogels te helpen. Ook hebben diverse recreatiegebieden een impuls gekregen, waaronder Vlietlanden en de Louisa- en Cannemanspolder. In 2020 is gestart met het opstellen van een beleidskader soortenbescherming, faunabeheer en exoten. Dit loopt momenteel nog en de verwachting is dat dit in februari 2022 vastgesteld wordt.

Daarnaast hebben we, in overleg met het Zuid-Hollandse Ecologen Netwerk, gewerkt aan bouwstenen voor de gemeentelijke omgevingsplannen waarmee gemeenten de biodiversiteit in het stedelijk gebied kunnen stimuleren (zie <https://www.naturetoday.com/nl/nl/nature-reports/message/?msg=27496>). Ook is er gewerkt aan de faunapasseerbaarheid van diverse N-wegen waaronder de N210. Bij laatstgenoemde wordt momenteel de berm ook beter ecologisch ingepast.

Ook heeft Zuid-Holland steun uitgesproken voor het 1^e Actieplan Steur, waarmee een haalbaarheidsstudie naar terugkeer van de steur in de Europese rivieren wordt beoogd. Daarnaast is het Zeehondenakkoord ondertekend, dat als doel heeft om minder zeehonden op te vangen en tegelijkertijd wel een gezonde populatie zeehonden te behouden.

1.4 Groene Cirkel Bijenlandschap

Naast het al bestaande bijenlandschap in Leiden en omgeving is gestart met nieuwe bijenlandschappen, zoals in en rond Rotterdam-IJsselmonde.

Zuid-Holland heeft op 24 juni de provinciale intentie om Groene Cirkel Bijenlandschap te registreren als Verified Conservation Area (VCA) bekrachtigd. Het VCA-keurmerk is een internationale erkenning voor gebieden waar partijen streven naar betere biodiversiteit en ecologie. De ontwikkeling van het bijenlandschap rond Leiden heeft geleid tot 30% toename van het aantal bijen.

Het Bijenlandschap draagt bij aan de kennis over het belang van de biodiversiteit van de bewoners van de provincie Zuid-Holland. Steeds meer organisaties en bedrijven dragen bij aan de bevordering van bijen. Ook in de Greenports worden bijenlinten ontwikkeld.

De provinciale wegbermen worden zo veel mogelijk ingericht voor het bijenlandschap en dragen daarmee bij aan de biodiversiteit.

1.5 Bos -en Bomenbeleid

Het Groeimodel Bos- en bomenbeleid is door GS vastgesteld en positief ontvangen door PS. Dit betekent dat we willen werken aan uitbreiding van bos en bomen en willen investeren in vitaliteit en behoud van bestaande bossen.

In het groeimodel is afgesproken om uitbreiding van bos en bomen te koppelen aan provinciale opgaven en als ambitie mee te nemen bij lopende gebiedsprocessen en programma's. Met acties vanuit bos- en bomenbeleid willen we deze opgaven en programma's daarbij ondersteunen en ook actief kansen in beeld brengen en verzilveren.

Bomenlaantje bij Rhoon

Project in de spotlight – Het Natuurschuurtje voor de tuinbiotoop

Het eerste prototype van het natuurschuurtje is op Green Village geplaatst. Dit is een idee van Atelier GROENBLAUW en DS Landschapsarchitecten. Het project is met medefinanciering van de provincie Zuid-Holland tot stand gekomen.

Het idee is ontstaan vanuit deelname aan een prijsvraag 'Natuurinclusief Ontwerpen' van de gemeente Den Haag. Atelier GROENBLAUW heeft zich ingezet dit idee te realiseren. Inmiddels is de eerste pilot schuurtje geplaatst en is te bezichtigen op de Green Village in Delft. Aankomende periode zal er een klimaatadaptieve tuin rondom de schuur worden aangelegd door de studenten van het Wellant College uit Rijswijk. Door tuinen te ontharden en ruimte te maken voor groen komt er meer leefruimte, eten en beschutting, voor de bewoners van het schuurtje.

Het Natuurschuurtje dat ontworpen is biedt ruimte aan allerlei soorten vogels, insecten en kleine zoogdieren die leven in de tuin. Ook een klein bouwelement zoals een schuurtje dat veelzijdig wordt geplaatst kan een grote bijdrage leveren aan de biodiversiteit.

Het benutten en betrekken van de nestelvoorzieningen wordt bevorderd door het toepassen van ondersteunende beplanting in de tuin in de vorm van bloemen, bessen en nectarrijke beplanting, een fruitboom, hagen als erfafscheiding, een composthoop en een poeltje of drinkschaal.

Studenten van het Wellant College zullen de tuin en Natuurschuur aanleggen en beheren. Studenten van de hogeschool InHolland zullen het geheel op resultaten monitoren op het gebied van temperatuur, biodiversiteit en waterberging.

Het natuurschuurtje is vorig jaar op de Green Village geplaatst. Binnenkort worden er in Rotterdam ook schuurtjes geplaatst. Ze zijn nu bezig met de bouw van deze schuurtjes.

2. Strategische wijzigingen

Het natuurbeleid van de provincie Zuid-Holland is gericht op het behouden en versterken van de bestaande natuurwaarden. De provincie heeft zich als doel gesteld om de natuurkwaliteit te verhogen en nieuwe natuur te ontwikkelen. Om dit te bereiken werkt de provincie samen met andere overheden, bedrijven en maatschappelijke organisaties aan een mooi Zuid-Holland met veel groen en water dicht bij huis.

De belangrijkste instrumenten hiervoor zijn het beheer van Natura2000-gebieden en andere natuurgebieden binnen het Natuurnetwerk in Zuid-Holland en het completeren van het Natuurnetwerk. Daarnaast is echter veel meer nodig om de afgesproken instandhoudingsdoelstellingen te behalen en economische ontwikkelruimte te behouden. Om die reden wordt een nieuw en aanvullend 'Programma Natuur' ontwikkeld en investeren we ook in biodiversiteit buiten natuurgebieden, waaronder op het platteland, in de stad en langs bijvoorbeeld provinciale infrastructuur.

In het Programma Zuid-Hollands Groen 2021-2035 zijn alle door de provincie toegekende middelen aan het groenbeleid toegelicht. Via het gesloten systeem blijven deze middelen behouden voor deze doelen. Ten opzichte van het Programma Zuid-Hollands Groen 2021-2036 zijn er een aantal kaderstellende wijzigingen in het Natuurbeleid; het Programma Natuur en de samenhangende onderwerpen: vernieuwde Handelingskader NatuurNetwerk Nederland (NNN), Vernieuwing doelstellingen Natura 2000 en intensivering van beheer. De besluiten die hiermee gepaard gaan lopen via een apart spoor naar PS, in dit document zullen we hier wel nadere toelichting op geven. De financiële uitwerking van de hierboven beschreven besluiten zullen worden geëffectueerd met de Begroting 2022. Dit betreft niet het inzetten van eventuele extra provinciale middelen, maar alleen de toevoegingen en bestemming van de rijksmiddelen uit het programma Natuur.

2.1 Programma Natuur

In 2020 hebben het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV), de provincies en groene partners gezamenlijk hard gewerkt aan het Programma Natuur, en met succes. Op 8 december 2020 hebben het Rijk en provincies bekend gemaakt dat zij een akkoord hebben bereikt over het Uitvoeringsprogramma Natuur. Vanuit het Rijk wordt er voor de jaren 2021 tot en met 2030 landelijk in totaal € 2,85 miljard beschikbaar gesteld voor natuurherstel- en verbetermaatregelen ten behoeve van stikstofgevoelige natuur: het zogenaamde spoor 1 van het Programma Natuur dat onderdeel uitmaakt van de landelijke structurele aanpak stikstof. Spoor 1 wordt gefaseerd uitgevoerd en kent twee fases: 2021-2023 en 2024-2030.

Naast het Spoor 1 is er ook een Spoor 2 binnen het Programma Natuur, te weten een traject om te komen tot een Agenda Natuurinclusief. Deze agenda zal zich richten op de vraag hoe op de langere termijn tot een natuurinclusieve samenleving te komen, hetgeen nodig is om de achteruitgang van de biodiversiteit te stoppen. Vooral nog zijn hiervoor geen middelen beschikbaar.

Spoor 1

Er is landelijk in totaal € 600 mln beschikbaar gesteld voor de maatregelen in de eerste fase 2021-2023. In het Uitvoeringsprogramma Natuur is een verdeling van de middelen tussen de provincies in bandbreedtes geschetst. Voor de provincie Zuid-Holland komt dit neer op 4,7% van het budget. In totaal gaat het dan om een bedrag van € 28,4 mln voor de jaren 2021, 2022 en 2023. De afspraken tussen het ministerie van LNV en de provincie Zuid-Holland zullen worden vastgelegd middels een specifieke uitkering (SPUK).

Voor het maatregelenpakket voor de fase 2021 tot en met 2023 is er samen met de groene partijen gewerkt aan een groslijst van maatregelen die binnen deze termijn gestart kunnen worden en die passen binnen de kaders die vanuit het ministerie van LNV worden gesteld. Voor de SPUK-periode 2021 - 2023 richten we ons op concreet uitvoerbare maatregelen. Hierbij is vooral gezocht naar maatregelen die snel kunnen starten. Voor de tweede fase, 2024 - 2030, worden maatregelen opgevoerd die verdere analyse en afstemming nodig hebben en daarmee een langere voorbereidingstijd vragen.

Agenda Natuurinclusief (spoor 2)

Met het Programma Natuur is ook een Agenda Natuurinclusief aangekondigd. Hiermee bouwt het programma voort op het ambitiedocument 'Nederland Natuurpositief' van Rijk en provincies, gepresenteerd op de Natuurtop 2019. Het Natuurpact, het Uitvoeringsprogramma natuur én de daling van de stikstofdepositie zijn belangrijke ingrediënten om de achteruitgang van de biodiversiteit af te remmen, maar vooralsnog blijft de biodiversiteit afnemen. De Agenda Natuurinclusief is nodig om die achteruitgang te stoppen en moet in den brede gaan bijdragen aan biodiversiteitsherstel, zowel in als buiten natuurgebieden, zowel op het platteland als in de stad.

Dit tweede spoor binnen het Programma Natuur wordt in de volgende stappen vormgegeven:

- Aangezien er nog geen middelen beschikbaar zijn voor een agenda Natuurinclusief, is een 'Handvest 'Nederland Natuurinclusief' ontwikkeld. Het is naast een oproep aan het volgende kabinet tegelijk een oproep aan maatschappelijke partijen uit de verschillende economische/ruimtelijke/sociale domeinen om in te stappen in het proces van de Agenda.
- Vervolgens zal op basis van dit handvest een Agenda Natuurinclusief worden ontwikkeld, waarin maatschappelijke partijen en overheden aangeven wat er nodig is om op de langere termijn tot een natuurinclusieve samenleving te komen. Deze Agenda moet eind 2021 klaar zijn.

Voor een nadere toelichting verwijzen we u naar de [brief van gedeputeerde Potjer van 18 maart jl.](#) met betrekking tot Programma Natuur (PZH-2021-771437708).

2.2 Handelingskader NatuurNetwerk Nederland

Natuur is van levensbelang, zoals eerder in dit document al is meegegeven. Echter, met veel flora en fauna gaat het nu niet goed. Door, onder andere, klimaatverandering en druk op beschikbare ruimte is de leefomgeving van vele planten en dieren sterk verkleind of verdwenen. Dit is terug te zien in een afname van de biodiversiteit met 85% in de laatste decennia. Veel vogels zijn voor hun broedplaats volledig afhankelijk van kwalitatieve natuurgebieden, zoals onze veenweidegebieden. Het is daarom van belang dat deze natuur veerkrachtig is en behouden blijft.

Om verdere achteruitgang te stoppen en te voldoen aan de Europese vogel- en habitatrichtlijnen werkt Zuid-Holland aan het versterken van natuur door bestaande natuur beter te beschermen, nieuwe natuur aan te leggen en de natuurgebieden te verbinden. Een robuust netwerk van natuur dat tegen een stootje kan: het NatuurNetwerk Nederland (NNN). Dit Natuurnetwerk vormt de basis van het beleid om te komen tot een sterkere natuur in Zuid-Holland.

Belang bij een nieuw handelingskader

Vanuit de visie dat maatschappelijke inbedding essentieel is voor een duurzaam behoud van natuur, is zelfrealisatie door grondeigenaren het uitgangspunt van de NNN-opgave. De nog te realiseren NNN-gronden zijn echter voor een groot deel in handen van eigenaren die (nog) niet geïnteresseerd zijn in zelfrealisatie of voor wie het economisch onhaalbaar is om over te gaan tot zelfrealisatie. Dat maakt het realiseren van de natuurdoelstelling sterk afhankelijk van derden.

Daar waar draagvlak is, wordt natuurontwikkeling bemoeilijkt doordat gronden (gedeeltelijk) buiten de NNN-begrenzing vallen. Bovendien gaat het door het verspreid liggen van de gebieden om een zeer grote hoeveelheid stakeholders.

Om deze knelpunten op te lossen en te zorgen dat de realisatie van de natuur ook hier mogelijk wordt, wordt een aanpassing voorgesteld in het beschikbare instrumentarium voor realisatie van de 800 NNN-hectares waar nu knelpunten optreden bij tijdige realisatie.

Uitgangspunten voor het handelingskader

Voor de aanpassing van het instrumentarium is gebruik gemaakt van ervaringen uit lopende en afgeronde gebiedsprogramma's; Krimpenerwaard, Gouwe Wiericke en Deltanatuur. Om de aanpassing van het Handelingskader voor de realisatie van het NNN mogelijk te maken, wordt voorgesteld om het vigerende instrumentarium te verbreden met instrumenten waarmee in het verleden succes is geboekt. Voor wat betreft het voorstel tot aanpassing van het instrumentarium zijn er haakjes in het Programma Natuur van het Rijk. Daarnaast biedt het meer sturingsmogelijkheden om de deadline van 2027 te halen.

De aanpassingen betreffen:

1. Verbreding van het subsidie-instrumentarium voor zelfrealisatie;
2. Versnelling van proces van NNN-grenswijzingen doorvoeren;
3. Voeren van een meer actieve verwervingsstrategie.

Hieronder worden de wijzigingen verder toegelicht.

1. Verbreding van het subsidie-instrumentarium voor zelfrealisatie

De bevoegdheid voor de verbreding van de subsidieregelingen voor zelfrealisatie ligt bij GS en wordt deels meegenomen bij de besluitvorming over Programma Natuur.

De volgende wijzigingen van het subsidie-instrumentarium zijn voorgenomen:

- De beheervergoeding voor natuur (SNL) wordt verhoogd van 75% naar 84%. Dit is een maatregel onder Programma Natuur en wordt landelijk doorgevoerd.
- De subsidie voor NNN-ontwikkeling op eigen grond (SKNL) wordt ook opengesteld voor overheden.
- Er wordt een regeling toegevoegd aan de huidige Subsidieregeling Groen waarmee het makkelijker wordt voor particulieren om grond aan te kopen ten behoeve van NNN-ontwikkeling.

NB: De verhoging van de beheervergoeding (SNL) wordt gefinancierd vanuit het programma Natuur, het betreft hier Rijksmiddelen (geen provinciale middelen) en wordt meegenomen in de afspraken van het Programma Natuur. De overige wijzigingen in subsidie-instrumentarium zijn budgetneutraal. Dat wil zeggen dat deze wijzigingen alleen gaan over *hoe* we het geld beschikbaar stellen, er wordt niet méér geld beschikbaar gesteld.

2. Versnelling van proces van NNN-grenswijzingen doorvoeren

De begrenzing van het NNN vormt het kader waarbinnen de natuurrealisatie plaatsvindt. Daar waar op de ene locatie realisatie moeilijk is, zijn er op andere plekken kansen voor natuurontwikkeling net buiten de begrenzing. Om deze kansen te benutten is snelle aanpassing van de begrenzing soms noodzakelijk. De bevoegdheid voor het aanpassen van de begrenzing van het NNN ligt bij PS. De procedure voor het wijzigen van de begrenzing is dat aanpassingen van de begrenzing worden opgenomen wanneer de Omgevingsverordening wordt gewijzigd. Dit proces vindt gemiddeld één keer per jaar plaats, wat betekent dat het soms twee keer per jaar gebeurt en soms één keer in de twee jaar. GS kan de gewijzigde begrenzing pas opnemen in het provinciale Natuurbeheerplan als PS ermee hebben ingestemd. En initiatiefnemers kunnen pas subsidie voor (afwaardering en) inrichting van het NNN aanvragen op het moment dat een gebied is opgenomen in het Natuurbeheerplan. De bevoegdheid voor grenswijziging van nog te realiseren NNN-gebieden wordt voor een beperkte tijd en onder strikte voorwaarden aan GS gedelegeerd conform de procedure bij Krimpenerwaard en Bodegraven-Noord. Hierdoor is wijziging van de begrenzing vaker mogelijk waardoor initiatieven voor natuurontwikkeling buiten het NNN sneller gehonoreerd kunnen worden en natuur sneller gerealiseerd kan worden. In de nieuwe Omgevingswet wordt de bevoegdheid voor grenswijzigingen al neergelegd bij GS, deze delegatie geldt dus tot invoering van de nieuwe Omgevingswet.

Hierbij wordt gewerkt met dezelfde voorwaarden als bij de gebieden Krimpenerwaard en Bodegraven-Noord:

- De bevoegdheid geldt alleen voor de nog te realiseren NNN-gebieden en -verbindingen;
- Wijzigingen zijn hectare-neutraal of positief: het NNN-oppervlak blijft minimaal even groot;
- De functionaliteit van het Natuurnetwerk blijft onaangetast.

Voor het verschuiven van de bevoegdheid voor grenswijzigingen in het NNN van PS naar GS, wordt de Omgevingsverordening gewijzigd.

3. Een meer actieve verwervingsstrategie

Aanpassing van de NNN-verwervingsstrategie biedt handvatten voor meer sturing op het proces. Daar waar grondeigenaren en gebiedspartijen geen of onvoldoende interesse hebben in NNN-realiseren, kan de provincie door aankoop en planologie meer regie nemen op het proces.

Onder een actieve verwervingsstrategie verstaan we het aankopen van NNN-gronden door de provincie, aankoop van ruilgronden buiten de NNN-begrenzing ten behoeve van grondruil en de mogelijkheid om volledige schadeloosstelling te kunnen bieden voor grond. Dat laatste betekent als ultieme consequentie dat gronden onteigend zullen worden. Onder de Omgevingswet is onteigenen een bevoegdheid van PS.

Volledige schadeloosstelling vormt een volledige vergoeding voor alle schade, die een eigenaar rechtstreeks en noodzakelijk door het verlies van zijn grond lijdt. Door budget beschikbaar te stellen voor volledige schadeloosstelling wordt impliciet al besloten tot onteigening als ultimum remedium en kan worden gestart met het bieden van deze schadeloosstelling bij minnelijke onderhandelingen ter voorkoming van een onteigening. De dekking van de meerkosten van volledige schadeloosstelling/ontteigening voor zogenaamde sleutelhectares wordt gevonden binnen het hierboven beschreven Programma Natuur. Sleutelhectares zijn die hectares die noodzakelijk zijn te verwerven omdat zonder deze hectares stikstofgevoelige habitats zich niet kunnen ontwikkelen of zelfs kunnen blijven bestaan. De huidige middelen voor Programma Natuur komen voort uit de aanpak stikstof en vanuit die hoedanigheid verwacht het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit dat deze ook voor stikstofgevoelige habitats worden ingezet. Onteigening wordt enkel ingezet voor cruciale delen van het NNN die niet geherlocaliseerd kunnen worden, waar na een uitvoerige verkenning zelfrealisatie onmogelijk blijkt en een minnelijke overeenkomst over aankoop van gronden niet bereikt kan worden. Om onteigening mogelijk te maken moet de planologie worden vastgelegd via bestemmingsplan of Provinciaal inpassingsPlan (PiP)/Projectbesluit als basis voor een hierna door PS te nemen onteigeningsbeschikking.

Met bovengenoemde grondinstrumenten ontstaan er meer kansen voor het verkrijgen van de benodigde gronden en hebben we meer grip op het behalen van de doelen binnen de afgesproken termijn.

2.3 Natura 2000

De huidige doelstellingen voor N2000 zijn in de vigerende beheerplannen veelal niet SMART. Dit heeft tot gevolg dat niet duidelijk is wanneer wij onze doelen gehaald hebben en welke maatregelen daarvoor het meest effectief zijn. Het is juist voor stikstofgevoelige natuur belangrijk dat dit geconcretiseerd wordt omdat de vergunningverlening in het kader van de WNB weer op gang kan komen als de natuur op orde is. Daarom worden deze gebieden met prioriteit opgepakt. Voor de niet stikstofgevoelige gebieden gebeurt dit volgens de lopende beheerplancyclus.

Onderdeel van de gebiedsgerichte aanpak in het kader van de stikstofproblematiek is het uitvoeren van natuurdoelanalyses voor de stikstofgevoelige N2000-gebieden. De uitkomsten van deze analyses bieden input om de N2000 doelen en maatregelen te concretiseren in het gebiedsproces. Nut en noodzaak van de uitvoering van natuurherstelmaatregelen zijn mede afhankelijk van de (reducties in) stikstofdeposities. Hoe groter de maatschappelijke impact van maatregelen hoe complexer de (bestuurlijke) afweging ten aanzien van de natuurdoelen. GS maakt uiteindelijk de keuzes in doelen en maatregelen die in nieuwe beheerplannen worden vastgelegd.

Tot nu toe wordt de uitvoering van natuurherstelmaatregelen gefinancierd vanuit het Natuurpact. Het Rijk heeft middels Programma Natuur extra middelen ter beschikking gesteld voor een periode van 10 jaar. De eerste tranche van maatregelen voor dit programma wordt uitgevoerd vanaf 2021.

NB: Parallel aan het provinciale traject werkt het Rijk aan het SMART maken van de natuurdoelen op landelijk niveau en de verdeling hiervan over de verschillende provincies/N2000-gebieden. Dit wordt uiteindelijk vastgelegd in het Strategisch Plan. Beide trajecten worden zoveel mogelijk op elkaar afgestemd.

2.4 Intensivering beheer

Verhoging SNL

De tarieven die beheerders krijgen vanuit de huidige subsidieregeling voor het natuurbeheer, de Subsidieregeling Natuur- en Landschapsbeheer Zuid-Holland 2016 (SNL), is 75% van de standaardkostprijs van de verschillende natuurbeheertypen. Dit is een afspraak uit het Natuurpact. De overige 25% dienen zij zelf met alternatieve inkomsten aan te vullen of door een versobering van het beheer worden de kosten gedrukt. Met het oog op de verhoging van de natuurkwaliteit is in het kader van het Programma Natuur afgesproken dat de beheervergoeding verhoogd zal worden. Omdat 84% reeds een Europese goedkeuring kent, wordt de beheervergoeding sowieso naar dit percentage verhoogd. Mogelijk dat er in een later stadium een verdere verhoging mogelijk wordt.

De verhoging van de beheervergoeding wordt gefinancierd vanuit het Programma Natuur. Het betreft hier dus extra Rijksmiddelen en geen provinciale middelen. Met het Rijk zullen hierover aparte afspraken gemaakt worden.

De overige wijzigingen in subsidie-instrumentarium zijn budgetneutraal. Dat wil zeggen dat deze wijzigingen alleen gaan over *hoe* we het geld beschikbaar stellen, er wordt niet *méér* geld beschikbaar gesteld.